

Franjo Frančič

Istra, gea mea

Društvo slovenskih pisateljev, Ljubljana 1993

Po prvih proznih delih Franja Frančiča, *Egotripu* (1984) in *Domovini, blede materi* (1986), smo imeli z opisom mladosti, "odraščanja" in vojaških dogodivščin pred seboj še enega izmed slovenskih literarnih avtobiografov, v nasprotju z večino ostrega in dobrega izbiralca koščkov, kadrov in sekvenc lastne izkušnje. Potem se je Frančič, že z zbirko *Ne*, pa z *Jebom*, *Milostnim strelom*, *Orgijo* in *Roso* (omejimo se samo na prozo, tisto za odrasle) dokaj umaknil tej izkušnji. Ob formalnem prehajanju na krajši, večinoma deklarativni stavek oziroma misel in skorajda pesniškem strukturiranju proznega besedila, menjavanju pripovednih tehnik (predvsem oseb) in vse večji zagrenjenosti ter za literarno zgodovino nenavadni regresiji v uporništvo kakega slovenskega povojnega modernizma ali celo eksistencializma je utegnil ne-dovolj-posvečen ali (bognedaj) metafizično v-zabavo-in-užitek-usmerjen bralec pomisliti, da ima pač pred seboj avtorja, ki mu ob vedno višji frekvenci izhajanja knjig zmanjkuje časa. Prvič za samoobdelavo, zamotan postopek fermentacije lastnih vtisov, doživetij in dogodkov, in drugič za vtise, doživetja in dogodke same. Preteklosti pač lepega dne zmanjka in poti človeka, ki bi rad pisal, sta dve: počakati, da se preteklosti nabere, ali pa si kaj izmisliti.

Dovolj bodi predgovora: noveleska zbirka *Istra, gea mea* se zdi iz omenjenih izhodišč nov korak v Frančičevem opusu. Čeprav je prehod dokaj neopazen - izmišljaji sta med devetimi "enotami" bržkone le dve noveli, *Istra, gea mea* in (deloma?) *Niti* - pa se zdi, da za razumevanje teksta ni več potrebno zunajtekstovno poznavanje najnovejših prilog, ljubezni in duhovnega stanja konkretnega Franja Frančiča. Avtorja nakazuje zgolj - in to tudi dosledneje uporabljena - uporaba formalno prepoznanih pripovednih tehnik, omenjenih v izčrpnem uvodu. Resda sta vsaj besedili *Čista resnica* in *Pofukanec* na moč Frančičevim zadnjim delom podobni lamentiranji predvsem o gredem zunanjem svetu, ki ga obdeluje pripovedovalec kot ekstremno neprilagodljiv in neprilagojen subjekt, in je sklepni tekst, *Vsakdanje blaznosti*, nekakšen filozofsko-alkoholoidni credo, vendar v resnici prevajajo drugi teksti. In med temi predvsem novela *Istra, gea mea*, ki je v primerjavi z dnevopolitično paranojo g. Hočevarja ne

bomo brali kot napad na suverenost italijanske manjšine v Sloveniji in kronski dokaz za upravičenost sosedskih teženj po zahodnem delu Naše Domovine (zadevno bi bilo treba a posteriori prepovedati tudi *Domovino, blede mater*, v kateri pripovedovalec med hojo po ljubljanski Rožni dolini neprijetno razmišlja o ozemeljskih težnjah Avstrije), temveč kot izdelano pripoved, v kateri vodi menjava obeh prvoosebni pripovedovalcev v močno dramaturško sliko obremenjenosti ostarelega para z inicialnim zločinom.

Prav uporaba kadirano ostre, za branje že naporne strukture kratkih izjav je v zadnji Frančičevi zbirki našla vsebino, "občnejšo" od omenjenih avtobiografskih (čeprav se avtor v tekstu *Slačnja* takšni interpretaciji na moč upira) momentov in hkrati občnejšo od dokaj nerefektiranega in nejasnega uporništva proti svetu in njegovi okolici. Tako je moč na primer omenjena *Slačnja* brati kot zanimivo pripoved o stiku med ekshibicionistko in konzumentom, odnosu, ki bi prek meje gledanja nujno propadel, ali novelo *Na begu* kot uspešno preigravanje več možnih realnosti ob enem vtisu oziroma videnju. Pri Frančiču potemtakem po obdobju ne-toliko-srečnega-iskanja prihaja do prave aristotelske geneze sooblikovanja oblike in vsebine, ki je samo formalizem in samo samo- in svetobolje nista bila sposobna doseči, očitno pa je pomagalo dolgočasno in pazljivo (tudi uredniško?) piljenje besedila.

To obenem pomeni, da gre za enega avtorjev iz "no, pa smo v srednjih letih" generacije, ki mu je po prvih mladostnih delih uspelo ohraniti tisto prepoznavno in kakovostno, po katerem je udarno začel.

Tone D. Vrhovnik

M
MIHELAC

Marjeta Novak Kajzer
KAKO PIŠEJO

V tej obsežni knjigi 34 najuglednejših književnikov vseh generacij poglobljeno razkriva svoj ustvarjalni proces in se ob tem dotika številnih vznemirljivih vprašanj, s katerimi se srečuje sleherni ustvarjalec. Odlični fotografski portreti intervjuvancev so delo Joca Žnidaršiča.

